

WYMAGANIA EDUKACYJNE: GEOGRAFIA klasa 6

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna <i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dopuszczającej oraz:</i>	Ocena dobra <i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dostatecznej oraz:</i>	Ocena bardzo dobra <i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny dobrej oraz:</i>	Ocena celująca <i>Uczeń spełnia wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania oceny bardzo dobrej oraz:</i>
Dział 1. Ziemia we wszechświecie. Orientacja na Ziemi				
• wyjaśnia pojęcia: <i>ciało niebieskie, planeta, gwiazda, księżyc, Układ Słoneczny, galaktyka, orbita, teoria heliocentryczna, górowanie Słońca</i>; • wyjaśnia, czym zajmuje się astronomia; • wymienia planety Układu Słonecznego; • określa miejsce Ziemi w Układzie Słonecznym; • wymienia ruchy, które wykonuje Ziemia; • wyjaśnia, czym był Wielki Wybuch.	• wyjaśnia różnice między gwiazdą a planetą; • wymienia w kolejności od Słońca planety Układu Słonecznego; • wymienia teorie dotyczące modelu budowy Układu Słonecznego; • wyjaśnia pojęcia: <i>wschód i zachód Słońca</i>.	• wyjaśnia pojęcia: <i>planety karłowate, planetoidy</i>; • objaśnia podział planet na planety skaliste i gazowe olbrzymy, krótko je charakteryzuje; • opisuje miejsce Ziemi w Układzie Słonecznym według teorii geocentrycznej, heliocentrycznej; • przedstawia pozorną wędrówkę Słońca po niebie w cyklu dobowym.	• opisuje modele budowy Układu Słonecznego; • wyjaśnia sposób powstania wszechświata; • charakteryzuje pojęcie: <i>Droga Mleczna</i>; • opisuje miejsca wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku; • mierzy wysokość Słońca nad widnokresem w trakcie zajęć w terenie.	• porównuje rozmiary Słońca, Ziemi, Księżyca oraz odległości między nimi; • wymienia nazwy dziesięciu gwiazdozbiorów należących do Drogi Mlecznej; • analizuje widomą (pozorną) wędrówkę Słońca nad widnokresem (miejsca wschodu, górowania i zachodu Słońca) na podstawie codziennych obserwacji; • wskazuje zależność pomiędzy wysokością Słońca nad widnokresem a porą dnia i roku.
• wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi; • podaje kierunek i czas obrotu Ziemi; • wymienia skutki ruchu obrotowego Ziemi.	• wyjaśnia pojęcie: <i>doba</i>; • wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a rachubą czasu; • wymienia rodzaje czasu (słoneczny, strefowy, urzędowy).	• analizuje mapę stref czasowych; • wyjaśnia, czym jest międzynarodowa linia zmiany daty; • podaje przykłady wpływu ruchu obrotowego Ziemi na przyrodę, codzienne życie człowieka.	• wyjaśnia sposób podziału Ziemi na strefy czasowe; • wyjaśnia, dlaczego granice stref czasowych przebiegają wzdłuż południków; • wyjaśnia, jak zmienia się data po przekroczeniu południka 180° przy przekraczaniu go ze wschodu na zachód i z zachodu na wschód.	• określa, w których strefach czasowych znajdują się państwa europejskie; • określa, jaki jest czas słoneczny na wschód i na zachód od południka, nad którym góruje Słońce; • oblicza różnicę czasu strefowego między miejscowościami położonymi na tej samej półkuli lub na różnych półkulach.
• wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi; • podaje czas trwania ruchu obiegowego Ziemi; • wymienia skutki ruchu obiegowego Ziemi; • wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku.	• wyjaśnia, czym jest rok przestępny; • określa kąt nachylenia osi Ziemi do płaszczyzny orbity; • wskazuje na mapie i globusie: równik, zwrotniki, koła podbiegunowe i bieguny;	• wyjaśnia pojęcia: <i>równonoc wiosenna, równonoc jesienna, przesilenie letnie, przesilenie zimowe</i>; • opisuje oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku;	• wyjaśnia, dlaczego na naszej planecie występują pory roku; • podaje miejsca wschodu i zachodu Słońca oraz czas trwania dnia i nocy w pierwszych dniach astronomicznych pór roku.	• wyjaśnia zależność pomiędzy długością trwania dnia i nocy a miejscami wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku; • wyjaśnia pojęcie: <i>pas zodiaku</i>;
	• podaje, na którym równoleżniku promienie słoneczne tworzą kąt prosty z powierzchnią Ziemi w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku; • wyjaśnia pojęcia: <i>dzień i noc polarna</i>, podaje miejsca ich występowania; • wyjaśnia pojęcie: <i>zenit</i>; • wyjaśnia, dlaczego w Polsce Słońce nie góruje w zenicie.	• wyjaśnia pojęcie: <i>górowanie w zenicie</i>; • wymienia strefy oświetlenia Ziemi.		• wskazuje znak zodiaku charakterystyczny dla podanej daty.

- wymienia czynniki mające wpływ na ogrzewanie powierzchni Ziemi przez Słońce; - wymienia strefy oświetlenia Ziemi; - podaje, któredy przebiegają granice między strefami oświetlenia Ziemi; - podaje przykłady stref klimatycznych i krajobrazowych.	- wskazuje na mapie równoleżniki będące granicami stref oświetlenia Ziemi; - podaje konsekwencje zróżnicowanego oświetlenia Ziemi w ciągu roku; - wymienia strefy klimatyczne; - wymienia strefy krajobrazowe.	- charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi; - wskazuje na mapie strefy oświetlenia Ziemi; - wskazuje na mapie strefy klimatyczne i krajobrazowe oraz krótko je charakteryzuje; - podaje przykłady przyrodniczych konsekwencji zróżnicowania oświetlenia Ziemi.	- przedstawia związek pomiędzy ilością energii słonecznej docierającej do powierzchni Ziemi a kątem, który tworzą promienie słoneczne z powierzchnią Ziemi; - opisuje zależność pomiędzy strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi, roślinnymi i krajobrazowymi.	- wyjaśnia, dlaczego granice stref krajobrazowych, klimatycznych, roślinnych nie przebiegają wzdłuż równoleżników; - wyjaśnia, czym jest usłonecznienie, potrafi odczytywać jego wartości z mapy.
- wskazuje równoleżniki na mapie, globusie; - podaje wartości liczbowe, które przyjmują równoleżniki; - wyjaśnia, który równoleżnik dzieli Ziemię na półkulę północną i południową, wskazuje go na mapie; - wskazuje na mapie lub globusie półkulę północną i południową; - podaje, za pomocą których kierunków geograficznych określa się szerokość geograficzną, i jakie ona przyjmuje wartości liczbowe.	- podaje cechy równoleżników; - wyjaśnia, o czym informuje szerokość geograficzna; - określa szerokość geograficzną punktu z dokładnością do 10° (podaje wartość równoleżnika i półkulę); - prawidłowo zapisuje odczytaną szerokość geograficzną danego punktu; - podaje, jaką szerokość geograficzną mają: równik, zwrotniki, koła podbiegunowe, bieguny.	- określa prawidłowo szerokość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°; - wyjaśnia, dlaczego przy określaniu szerokości geograficznej równika nie podaje się kierunku.	- objaśnia zależność pomiędzy skalą mapy a dokładnością określania szerokości geograficznej; - szereguje wskazane miejsca w kolejności od leżącego na najmniejszej lub na największej szerokości geograficznej.	- wyjaśnia pojęcie: <i>szerokość geograficzna</i>; - określa prawidłowo szerokość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1'.
- wskazuje południki na mapie i globusie; - podaje wartości liczbowe, które przyjmują południki; - wyjaśnia, które południki dzielą Ziemię na półkulę wschodnią i zachodnią; - wskazuje na mapie i globusie półkulę wschodnią lub zachodnią; - podaje, za pomocą których kierunków geograficznych określa się długość geograficzną.	- podaje cechy południków; - wyjaśnia, o czym informuje długość geograficzna; - określa długość geograficzną punktu z dokładnością do 10° (podaje wartość południka i półkulę); - prawidłowo zapisuje odczytaną długość geograficzną; - wymienia południki, przy których nie podaje się kierunków geograficznych	- określa prawidłowo długość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1°; - wyjaśnia, dlaczego przy określaniu długości geograficznej południków 0° i 180° nie podaje się kierunku.	- objaśnia zależność pomiędzy skalą mapy a dokładnością określania długości geograficznej; - szereguje wskazane miejsca w kolejności od leżącego na najmniejszej lub na największej długości geograficznej.	- wyjaśnia pojęcie: <i>długość geograficzna</i>; - odczytuje prawidłowo długość geograficzną na mapie i globusie z dokładnością do 1'.
- wyjaśnia pojęcie: <i>współrzędne geograficzne</i>; - określa długość i szerokość geograficzną; - wyjaśnia, którą współrzedną wykorzystuje się do określania rozciągłości południkowej, a którą do rozciągłości równoleżnikowej.	- określa położenie punktów na Ziemi za pomocą współrzędnych geograficznych; - wyjaśnia pojęcia: <i>rozciągłość południkowa</i>, <i>rozciągłość równoleżnikowa</i>.	- wyjaśnia, do czego wykorzystuje się współrzędne geograficzne; - oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową na podstawie podanych współrzędnych geograficznych.	- na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuje położenie punktów, obszarów na mapach w różnych skalach, rozpoznaje obiekty geograficzne; - wyjaśnia zasady obliczania rozciągłości południkowej, równoleżnikowej.	wyjaśnia wpływ rozciągłości południkowej i równoleżnikowej na cechy przyrodnicze danego regionu (np. Europy).
- wskazuje południki i równoleżniki na mapie oraz globusie; - odróżnia siatkę kartograficzną od siatki geograficznej.	- wyjaśnia pojęcia: <i>siatka geograficzna</i>, <i>siatka kartograficzna</i>; - odczytuje współrzędne z mapy; rozpoznaje obiekty na mapie na podstawie współrzędnych geograficznych.	- wyjaśnia pojęcia: <i>siatka kilometrowa (siatka kwadratów)</i>, <i>siatka skorowidzowa</i>; - podaje rodzaje map, na których są wykorzystywane siatki kilometrowa i skorowidzowa; - przedstawia sytuacje, w których	- rozpoznaje siatki wykorzystywane na mapach; - analizuje mapę topograficzną własnego regionu; - odczytuje współrzędne geograficzne z mapy cyfrowej.	- stosuje w praktyce urządzenia lokalizacyjne; - wyznacza w terenie współrzędne dowolnych punktów (za pomocą mapy lub GPS); - wyjaśnia sposób odczytywania współrzędnych geograficznych z

		przydają się urządzenia nawigacji satelitarnej.		mapy cyfrowej.
Dział 2. Geografia Europy				
- wskazuje Europę na mapie świata, globusie; - wyjaśnia pojęcia: <i>linia brzegowa, półwysep, wyspa, archipelag, morze, zatoka, cieśnina</i>; - wskazuje na mapie: największe wyspy, półwyspy, morza i zatoki Europy; - podaje przykłady: największych nizin, wyżyn i gór Europy; - podaje nazwę i wysokość najwyższego szczytu Europy.	- określa położenie Europy względem równika, biegunów, pozostałych kontynentów; - wskazuje na mapie granicę Europy; - wskazuje na mapie Europy najdalej wysunięte punkty na: N, S, E, W; - wskazuje na mapie największe formy ukształtowania powierzchni Europy.	- określa położenie Polski na podstawie mapy Europy; - podaje nazwy skrajnych punktów Europy i podaje ich współrzędne geograficzne; - opisuje linię brzegową Europy; - wymienia w punktach charakterystyczne cechy ukształtowania powierzchni Europy; - podaje przykłady depresji i wskazuje je na mapie.	- opisuje przebieg granicy między Europą i Azją, Europą i Afryką; - oblicza rozciągłość południkową, równoleżnikową Europy; - wskazuje części Europy wydzielone ze względów przyrodniczych, historycznych, politycznych; podaje przykłady państw zaliczanych do tych części; - opisuje ukształtowanie powierzchni Europy; - przedstawia, w jaki sposób powstawały góry w Europie, podaje przykłady i wskazuje je na mapie.	- podaje przykłady wpływu rozciągłości południkowej i równoleżnikowej na cechy przyrodnicze Europy; - rozpoznaje na mapie konturowej elementy linii brzegowej Europy; - rozpoznaje na mapie konturowej wybrane formy ukształtowania powierzchni Europy; - wyjaśnia wpływ ruchów górotwórczych na ukształtowanie powierzchni Europy; - opisuje typy wybrzeży w Europie.
- wyjaśnia pojęcie: <i>klimat</i>; - odczytuje z mapy klimatycznej nazwy stref klimatycznych występujących w Europie; - wyjaśnia pojęcia: <i>czynniki klimatotwórcze, prąd morski, typ klimatu, kontynentalizm</i>.	- wymienia czynniki klimatotwórcze decydujące o zróżnicowaniu klimatycznym Europy; - wymienia i wskazuje na mapie typy klimatów występujących w Europie.	- opisuje czynniki klimatotwórcze, wyjaśniając ich wpływ na kształtowanie klimatu; - odróżnia czynniki klimatotwórcze strefowe od astrefowych; - odczytuje z klimatogramów wartość temperatury powietrza i opadów typowych dla danej strefy.	- charakteryzuje klimaty Europy na podstawie klimatogramów; - wyjaśnia, na czym polega kontynentalizm klimatu; - wyjaśnia, czym charakteryzuje się klimat górski.	- wyjaśnia pojęcie: <i>klimat przejściowy</i>; wymienia cechy i obszar występowania tego klimatu; - wyjaśnia przyczynę różnic klimatycznych w miejscach położonych na tej samej szerokości lub długości geograficznej.
- podaje przykłady państw w Europie o największej powierzchni i liczbie ludności; - wyjaśnia, czym jest Unia Europejska; - podaje nazwę waluty Unii Europejskiej; - wymienia przykłady państw należących do Unii Europejskiej.	- wymienia i wskazuje na mapie państwa w Europie o największej powierzchni i liczbie ludności; - wyjaśnia przyczyny powstania Unii Europejskiej; - podaje datę wstąpienia Polski do Unii Europejskiej; - rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej.	- wyjaśnia termin: <i>państwo</i>; - wymienia i wskazuje na mapie najmniejsze państwa Europy; - wymienia przyczyny zmian na mapie politycznej Europy; - podaje rok rozpoczęcia współpracy gospodarczej i nazwy państw, które ją podjęły, co zapoczątkowało integrację europejską; - przedstawia korzyści wynikające z obecności Polski w Unii Europejskiej.	- wyjaśnia pojęcia: <i>terytorium zależne, region autonomiczny</i>, podaje przykłady; - opisuje zmiany granic w Europie po II wojnie - światowej i wskazuje ich przyczyny; - przedstawia główne instytucje Unii Europejskiej, ich zadania i siedziby.	- wymienia i wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej i państwa Europy, które do Unii Europejskiej nie należą; - wyjaśnia pojęcia: <i>strefa Schengen, strefa euro</i>, podaje i wskazuje na mapie przykłady państw należących do tych stref; - wyjaśnia, czym jest <i>brexit</i>; - przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych, gospodarczych kontynentu.
- podaje liczbę ludności w Europie; - wymienia czynniki decydujące o liczbie ludności danego regionu; - wyjaśnia pojęcia: <i>przyrost naturalny, migracje, gęstość zaludnienia</i>; - odczytuje informacje demograficzne z wykresów, tabel.	- wyjaśnia pojęcia: <i>emigracja i imigracja, saldo migracji</i>; - podaje przyczyny malejącej liczby ludności w Europie; - wymienia kraje ze starzejącym się społeczeństwem; - podaje przykłady państw w Europie o małej i dużej gęstości zaludnienia.	- wyjaśnia, czym jest <i>demografia</i>; - opisuje zmiany liczby ludności w Europie w ostatnich latach; - potrafi obliczyć gęstość zaludnienia; - wymienia i wskazuje na mapie obszary o małej i dużej gęstości zaludnienia w Europie; - wyjaśnia, czym jest przyrost rzeczywisty, potrafi go obliczyć;	- opisuje rozmieszczenie ludności w Europie; - analizuje mapę rozmieszczenia ludności i poszukuje przyczyn różnic w gęstości zaludnienia różnych obszarów Europy; - omawia przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy; - analizuje dane statystyczne,	- wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zróżnicowania demograficznego ludności Europy; - ocenia społeczno- ekonomiczne, kulturowe konsekwencje migracji na obszarze Europy; - przyjmuje postawę szacunku, zrozumienia innych kultur przy zachowaniu poczucia wartości

		- wymienia główne przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw w Europie; - wymienia główne religie i grupy językowe występujące w Europie.	przeprowadza obliczenia demograficzne dotyczące przyrostu demograficznego, formułuje wnioski; opisuje zróżnicowanie językowe, wyznaniowe w Europie.	dziedzictwa kulturowego własnego kraju.
- wyjaśnia pojęcia: <i>miasto, urbanizacja</i>; - wskazuje na mapie Europy: Londyn i Paryż.	- wymienia czynniki miastotwórcze; - wymienia funkcje miast; - podaje podstawowe informacje na temat Paryża i Londynu; - charakteryzuje krajobraz wielkomiejski.	- opisuje czynniki decydujące o rozwoju miasta, podaje przykłady miast o różnych funkcjach; - wyjaśnia pojęcie: <i>aglomeracja</i>; - wskazuje zalety i wady życia w wielkim mieście.	- wyjaśnia pojęcie: <i>obszar metropolitalny</i>; - opisuje położenie, czynniki rozwoju, komunikację Paryża, Londynu.	- określa podobieństwa i różnice między wielkimi miastami Europy: Londynem i Paryżem; - wyjaśnia przyczyny i konsekwencje zróżnicowania demograficznego europejskich metropolii.
- wyjaśnia, czym są źródła energii; - wyjaśnia pojęcia: <i>surowce odnawialne, surowce nieodnawialne, alternatywne źródła energii, energia geotermalna</i>; - wyjaśnia, jak powstaje smog.	- rozpoznaje i klasyfikuje źródła energii (odnawialne, nieodnawialne); - wymienia rodzaje elektrowni ze względu na surowiec wykorzystywany do produkcji energii (np. ciepłne, hydroelektrownie, jądrowe, wiatrowe, geotermalne); - podaje przykłady wpływu działalności człowieka na środowisko.	- wyjaśnia, czym są OZE; - wskazuje państwa wykorzystujące surowce odnawialne, nieodnawialne, a także energetykę jądrową; - wymienia wady i zalety stosowania różnych źródeł energii; - odczytuje informacje dotyczące energii elektrycznej z wykresów i map.	- opisuje wykorzystanie źródeł energii na przykładzie: Polski, Niemiec, Norwegii, Francji, Danii, Islandii; - wymienia i wskazuje na mapie miejsca wydobycia surowców energetycznych Europy; - podaje przykłady wykorzystania OZE w indywidualnych gospodarstwach domowych.	- na podstawie map i danych statystycznych wykazuje związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranych krajów Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii; - podaje i wyjaśnia przyczyny zwiększającego się udziału OZE w produkcji energii elektrycznej; - przedstawia, na czym polega polityka zrównoważonego rozwoju.
- wskazuje na mapie Islandię; - wyjaśnia pojęcia: <i>litosfera, płyta litosfery</i>; - wymienia zjawiska, które zachodzą na granicy płyt tektonicznych.	- wyjaśnia pojęcia: <i>wulkan, trzęsienia ziemi, gejzer, magma, lawa, energia geotermalna</i>; - podaje cechy charakterystyczne krajobrazu Islandii.	- opisuje położenie Islandii na podstawie mapy; - przedstawia konsekwencje położenia obszaru na granicy płyt litosfery; - podaje przykłady niszczącej działalności wulkanów.	- wyjaśnia, dlaczego Islandia jest wyspą wulkaniczną; - analizuje mapy płyt litosfery oraz obszarów trzęsień ziemi, wulkanizmu; - opisuje atrakcje turystyczne Islandii.	- opisuje zależność pomiędzy ruchem płyt tektonicznych a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; - wyjaśnia, w jaki sposób wulkany mogą wpływać na działalność człowieka; - analizuje zalety i wady izolacji wyspy.
- wskazuje na mapie Francję; - wyjaśnia pojęcie: <i>gospodarka</i>; - wymienia sektory gospodarki; - przedstawia, na czym polega handel międzynarodowy; - wymienia przykłady urządzeń <i>high-tech</i> codziennego użytku.	- opisuje na podstawie mapy położenie Francji; - wyjaśnia, czym zajmuje się przemysł, rolnictwo i usługi; - wyjaśnia pojęcia: <i>eksport, import</i>; - odczytuje informacje dotyczące gospodarki z wykresów, diagramów; - wskazuje sektor gospodarki, który ma największe znaczenie dla rozwoju Francji.	- wymienia podstawowe cechy krajobrazu Francji; - definiuje pojęcia: <i>produkt krajowy brutto, struktura zatrudnienia</i>; - przedstawia podział przemysłu ze względu - na stosowane technologie; - wymienia czynniki wpływające na powstanie i rozwój technopolis; - wymienia produkty, z których słynie Francja; - wymienia popularne we Francji miejsca turystyczne.	- opisuje cechy środowiska przyrodniczego Francji; - wyjaśnia pojęcia: <i>przemysł high-tech, technopolis</i>; - podaje przykłady okręgów przemysłowych (technopolis) we Francji i na świecie; - opisuje cechy przemysłu Francji; - charakteryzuje kulturę Francji oraz turystykę w tym kraju.	- wyjaśnia pojęcie: <i>terytorium zależne</i>, podaje przykłady terytoriów zależnych Francji; - analizuje mapę Francji i porównuje ten kraj z Polską pod względem wielkości, liczby ludności, położenia geograficznego i wybranych cech przyrodniczych; - przedstawia znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług w gospodarce na przykładzie Francji.
wskazuje Danię i Węgry na mapie	określa na podstawie mapy położenie	wymienia podstawowe elementy	opisuje środowisko przyrodnicze	porównuje cechy rolnictwa obu

Europy; • przedstawia, czym zajmuje się rolnictwo; • wymienia czynniki decydujące o rozwoju rolnictwa; • podaje przykłady produktów spożywczych typowych dla Danii, Węgier.	Danii i Węgier; • podaje przykłady czynników przyrodniczych, pozaprzyrodniczych rozwoju rolnictwa; • wyjaśnia pojęcia: <i>plony, struktura użytkowania ziemi, użytki rolne</i>.	środowiska przyrodniczego Danii i Węgier; • wskazuje czynniki rozwoju rolnictwa Danii i na Węgrzech; • wymienia kierunki rozwoju rolnictwa Danii i Węgier; • wskazuje typowe produkty eksportowe obu państw.	Danii i Węgier; • charakteryzuje rolnictwo Danii; • charakteryzuje rolnictwo Węgier; • przedstawia wpływ klimatu, typów gleb i ukształtowania powierzchni na rozwój rolnictwa Węgier i Danii.	państw (główne uprawy, chów zwierząt, eksportowane produkty rolne, poziom zatrudnienia, nowoczesność produkcji rolnej); • przedstawia rekordy duńskiego, węgierskiego rolnictwa.
• wyjaśnia, kogo uważa się za turystę; • wyjaśnia pojęcie: <i>turystyka</i>; • wymienia korzystne czynniki dla rozwoju turystyki; • podaje przykłady krajów Europy Południowej.	• wyjaśnia, czym jest atrakcyjność turystyczna miejsc/obszarów; • wyjaśnia, czym są walory turystyczne; • wskazuje na mapie kraje Europy Południowej; • wyjaśnia, dlaczego w Europie Południowej rozwija się turystyka.	• wyjaśnia pojęcie: <i>infrastruktura turystyczna</i>; • wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej; • wymienia walory kulturowe Europy Południowej.	• charakteryzuje walory przyrodnicze Europy Południowej; • rozpoznaje na zdjęciach charakterystyczne zabytki Europy Południowej; • opisuje zależność między klimatem a rozwojem turystyki; • opisuje zależność pomiędzy rozwojem turystyki a dostępnością komunikacyjną; • określa korzyści i zagrożenia wynikające z dużego ruchu turystycznego w Europie Południowej.	• zauważa zależność między rozwojem turystyki w Europie Południowej a warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej; • wymienia walory turystyczne krajów alpejskich; • świadomie prowadzi dyskusję na temat odpowiedzialnej turystyki.

Dział 3. Sąsiedzi Polski

• wskazuje Niemcy na mapie Europy; • podaje nazwę stolicy Niemiec, wymienia kraje sąsiadujące z Niemcami; • wyjaśnia pojęcie: <i>przemysł</i>.	• określa położenie Niemiec na podstawie mapy, wymienia krainy geograficzne, najdłuższe rzeki; • wyjaśnia pojęcie: <i>struktura przemysłu</i>; • wymienia przykłady produktów eksportowanych z Niemiec.	• wymienia charakterystyczne cechy środowiska przyrodniczego Niemiec; • wskazuje na mapie region Nadrenii Północnej-Westfalii; • podaje przyczyny zmian w niemieckim przemyśle; • wymienia cechy niemieckiego przemysłu; • wskazuje przykłady sposobów ponownego wykorzystania obiektów i terenów poprzemysłowych; • odczytuje informacje dotyczące przemysłu z diagramów, wykresów.	• wymienia cechy gospodarki Niemiec; • podaje przyczyny rozwoju gospodarki w Zagłębiu Ruhry; • wyjaśnia, na czym polega restrukturyzacja przemysłu; • opisuje zmiany w niemieckim przemyśle, • wyjaśnia, czym jest tzw. czwarta rewolucja przemysłowa (<i>przemysł 4.0</i>).	• opisuje przemiany struktury przemysłu Niemiec na przykładzie Nadrenii Północnej-Westfalii; • określa różnicę między obecną i dawną strukturą przemysłu w Niemczech; • wskazuje na potrzebę kształtowania dobrych relacji polsko-niemieckich; • wyjaśnia pojęcie: <i>Ruhrpolen</i>.
• wskazuje Litwę i Białoruś na mapie Europy; • podaje podstawowe informacje geograficzne na temat Litwy i Białorusi.	• opisuje położenie geograficzne Białorusi i Litwy; • wyjaśnia pojęcie: <i>dziedzictwo kulturowe</i>; • wymienia główne atrakcje turystyczne tych krajów.	• przedstawia rys historyczny dotyczący granic i wzajemnych relacji między Polską a omawianymi krajami; • opisuje środowisko przyrodnicze oraz atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi; • wskazuje cechy środowiska przyrodniczego stanowiące podstawę rozwoju turystyki; • planuje wycieczkę zagraniczną.	• przedstawia informacje dotyczące polityki międzynarodowej Litwy i Białorusi; • projektuje trasę wycieczki po Litwie i Białorusi uwzględniającej wybrane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego.	• porównuje środowisko geograficzne Białorusi i Litwy; • charakteryzuje relacje Polski z Białorusią i Litwą.
• wskazuje Czechy i Słowację na mapie	• opisuje położenie geograficzne Czech	• opisuje środowisko przyrodnicze oraz	• przedstawia przykłady atrakcji	• porównuje środowisko geograficzne

Europy; • przedstawia podstawowe informacje geograficzne na temat Czech i Słowacji.	i Słowacji; • wymienia główne atrakcje turystyczne tych państw; • wyjaśnia, dlaczego Polacy są najliczniejszą grupą turystów na terenie Czech i Słowacji.	atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; • wskazuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji stanowiące podstawę rozwoju turystyki; • wyjaśnia pojęcie: <i>cieplice</i>; • opisuje Morawski Kras.	turystycznych oraz rekreacyjno-sportowych Czech i Słowacji; • wskazuje Pragę jako główny ośrodek przyciągający turystów do Czech, a także wybrane obiekty, imprezy kulturowe stanowiące ważne atrakcje turystyczne tego państwa. •	Czech i Słowacji; • charakteryzuje relacje Polski z południowymi sąsiadami.
• wskazuje Rosję na mapie Europy; • przedstawia podstawowe informacje geograficzne dotyczące Rosji; • odczytuje z mapy nazwy stref klimatycznych i krajobrazowych występujących w Rosji; • wyjaśnia pojęcia: <i>Syberia, tajga, tundra</i>.	• opisuje położenie Rosji na podstawie mapy; • oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową; • wymienia strefy klimatyczne, krajobrazowe Rosji; • podaje przykłady surowców mineralnych występujących na terenie Rosji.	• wymienia i wskazuje na mapie: największe niziny, wyżyny, najwyższe góry, najwyższy szczyt (zna jego wysokość), najdłuższe rzeki, największe i najgłębsze jezioro Rosji; • wyjaśnia pojęcie: <i>wieloletniej zmarzliny</i>; • wymienia rosyjskie surowce mineralne i wskazuje na mapie miejsca ich występowania; • wyjaśnia pojęcie: <i>kolej transsyberyjska</i>.	• wymienia konsekwencje dużej rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Rosji; • charakteryzuje strefy klimatyczne i krajobrazowe Rosji; • opisuje strukturę PKB Rosji; • przedstawia mocne strony gospodarki Rosji.	• charakteryzuje gospodarkę Rosji na podstawie map tematycznych i danych źródłowych; • na podstawie danych statystycznych przedstawia sytuację demograficzną i wskazuje problemy społeczne oraz polityczne Rosji; • przedstawia zmiany na mapie politycznej Rosji; • opisuje stosunki Rosji z Polską oraz Europą.
• wskazuje Ukrainę na mapie Europy; • przedstawia podstawowe informacje geograficzne dotyczące Ukrainy.	• opisuje położenie geograficzne Ukrainy; • wymienia problemy społeczne, polityczne i gospodarcze Ukrainy.	• wymienia przyczyny problemów społecznych, politycznych, gospodarczych Ukrainy; • charakteryzuje sytuację gospodarczą Ukrainy (w tym: przemysł wydobywczy, przetwórczy i rolnictwo); • wyjaśnia pojęcie: <i>aneksja Krymu</i>.	• wyjaśnia wpływ niedawnej przeszłości na strukturę ludnościową oraz wynikające z tego problemy społeczne; • dostrzega możliwości i zagrożenia rozwoju tego kraju.	• analizuje sytuację demograficzną, trudności wynikające z malejącego przyrostu rzeczywistego na Ukrainie; • charakteryzuje relacje Polski z Ukrainą; • wyjaśnia wpływ Rosji, jako wielkiego sąsiada, na politykę i gospodarkę Ukrainy – opisuje aktualny stan relacji obu państw.

Wymagania edukacyjne są zgodne i wynikają z:

- Programu nauczania: Geografia – program nauczania dla szkoły podstawowej. Autorzy: Maria Figa, Urszula Stańczyk. Grupa MAC SA
- Podstawy programowej z przedmiotu *geografia* dla szkoły *podstawowej* w klasach V-VIII.